Isaura ve Çevre Yerleşimlerden Demir Çağı Boyalı Kapları*

Emine KÖKER-GÖKÇE - Osman DOĞANAY*****

Keywords: Isauria, Isaura, Survey, Iron Age, Painted Ceramics

The subject of this study is the Iron Age painted ceramics that were found during the survey in the Isaura ancient city and its surroundings. The ceramic are the finds of the important ancient settlements of the Isauria Region, mainly Isaura, Oduncu Castle, Cicek Höyük and the Cukurbag Yel Değirmeni Castle. In this study, the relationship between the Isaura settlement and its surroundings was tried to be understood through Iron Age ceramics. Alişar IV tradition are felt predominantly in the ceramics of the Isauria Region settlements discussed in this study. Some ceramic are thought to be directly imported from Cilicia. Since there was no excavation works in these settlements, the forms and decorations of the ceramics were dated by comparing them with similar ones.

Anahtar Kelimeler: Isauria, Isaura, Yüzey Araştırması, Demir Çağı, Boyalı Kaplar

Çalışmanın konusunu, Isauria Bölgesi kentlerindeki yüzey araştırmalarında tespit edilen Demir Çağı boyalı çanak-çömlek parçaları oluşturmaktadır. Malzemeler, Isauria Bölgesi'nin önemli antik yerleşimleri Isaura başta olmak üzere Oduncu Kalesi, Cicek Höyük ve Çukurbağ Yel Değirmeni Kalesi buluntularıdır. Bu çalışmayla Isaura yerleşimi ve çevresi Demir Çağı kapları aracılığıyla söz konusu antik yerleşimler arasındaki ilişki anlaşılmaya çalışılmıştır. Değerlendirmeye aldığımız Isauria Bölgesi yerleşimleri kaplarında Alişar IV geleneği baskın olarak hissedilmektedir. Bazı kapların ise doğrudan Kilikia ithali olduğu görüşündeyiz. Bahsi geçen yerleşimlerde kazı çalışması olmadığı için kapların form ve bezemeleri, benzerleri ile karşılaştırılarak tarihlendirilmiştir.

* Hakeme Gönderilme Tarihi: 26.01.2021; Kabul Tarihi: 08.07.2021

** Emine KÖKER-GÖKÇE, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, E-posta: eminekoker@nevsehir.edu.tr. Orcid ID: 0000-0002-8007-7635.

*** Osman DOĞANAY, Aksaray Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, E-posta: osmandoğanay@hotmail.com. Orcid ID: 0000-0002- 7095-9466

Isauria Bölgesi içerisinde yer alan Isaura'da 2010 yılından bu yana Osman Doğanay tarafından yüzey araştırmaları gerçekleştirilmektedir[1]. Burada değerlendirdiğimiz kap parçaları 2012-2013 yılları Isaura ve çevresinde yürütülen yüzey araştırmaları sırasında tespit edilmiştir. Isauria Bölgesi içerisinde çok sayıda yerleşim alanı bulunmaktadır (Bahar 1996: 51-91). Bunlardan Isaura (Zengibar Kalesi), Cicek Höyük, Çukurbağ Yel Değirmeni Kalesi ve Oduncu Kalesi Demir Çağı çanak-çömlek parçaları konumuzu oluşturmaktadır (Fig. 1).

Isauria Bölgesi, Lykaonia Ovası ile Orta Toros Dağları'nın iç kesimlerinde, Kilikia Bölgesi'nin bir alt yöresi olarak bilinmektedir. Tarihi süreç içerisinde zaman zaman siyasi ve idari sınırlarında değişiklik olsa da genel olarak Orta Torosların İç Anadolu'ya dönük iç kesimleri Isauria Bölgesi içerisinde değerlendirilmektedir. Günümüzdeki Konya'nın Taşkent, Hadim ve Bozkır ilçeleri Isauria Bölgesi'nin idari sınırlarında ele alınmakta, bu modern yerleşmelerin komşuları ise bölgenin siyasi sınırları içerisindedir (Bahar 1996: 51). Orta Torosların kuzey kısmını içeren bu bölgede yükseklikler yaklaşık 3000 m'ye kadar çıkmaktadır. Bölge dağlık ve sarp yamaçlara sahiptir. Oldukça engebeli bir topoğrafyaya sahip olan bölgenin kentleri arasındaki yol ağları net bir şekilde ortaya konamamıştır. Isaura'da şimdilik iki yol ağı tespit edilmiştir (Doğanay 2019: 224-227). Akropolis Kapısı'ndan başlayarak güney nekropolis alanından devam eden ve Kent Kapısı'yla bağlanan taş döşemeli yol güneye doğru (Ulupınar Köyü) kısmen takip edilebilmiştir. Ancak, Ulupınar

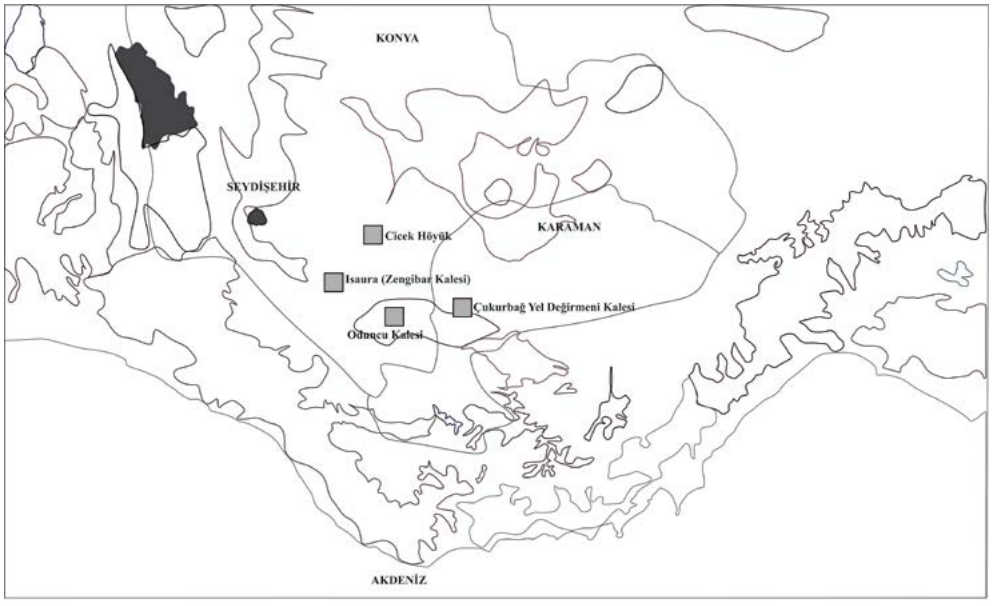

Fig. 1. *Isaura, Cicek Höyük, Çukurbağ Yel Değirmeni Kalesi ve Oduncu Kalesi.*

[1] Burada değerlendirilen kaplar O. Doğanay'ın Zengibar Kalesi (Isaura) ve çevresinde devam eden yüzey araştırmalarının malzemesidir.

Köyü tarım arazilerinde yol takip edilememektedir. Diğer yol ise Akropol Kapısı'ndan başlamakta Büyük Hisarlık Köyü'ne doğru devam etmektedir. Bozkır ilçe merkezine giden bu yol mil taşlarıyla ve modern yolun bazı kısımlarında kısmen korunmuş antik yol izleriyle takip edilebilmektedir. Aynı yol ağının Bozkır'dan sonra Gündoğmuş üzerinden Alanya'ya bağlandığı bilinmektedir. Isauria Bölgesi'nin Akdeniz ile olan yol bağlantıları kısmen ortaya konmuştur; ancak, iç kesimler ile sağlanan ulaşım ağı henüz tespit edilememiştir. Bununla birlikte Isaura, Cicek Höyük, Oduncu Kalesi ve Çukurbağ Yel Değirmeni Kalesi'nin Hellenistik Dönem'de sofra kap kültürleri özelinde ulaşım ağları sayesinde etkileşimin güçlü olduğu söylenebilir (Köker-Gökçe 2017: 118-156).

Isauria Bölgesi'nde ilk araştırmalar J. Mellaart tarafından 1951-1952 yıllarında gerçekleştirilmiştir (Mellaart 1955: 115). Mellaart, Konya'nın doğusu, Afyon-Konya arası, Güneybatı Anadolu Platosu, Göksu ve Kilikia Vadisi'ni (Silifke-Mersin) içine alan geniş coğrafyanın buluntularını değerlendirmiştir. Aradan geçen uzun bir süreden sonra Isauria Bölgesi ve çevresinde 1994-2014 yılları arasında H. Bahar sistemli yüzey araştırmaları gerçekleştirmiştir (Bahar 1995: 153-184; Bahar 1998: 105-120; Bahar 1999a: 23-55; Bahar 2003: 171-181; Bahar 2005: 95-106; Bahar 2007: 481-501; Bahar 2008: 235-255; Bahar 2009: 117-135; Bahar 2010: 415-435; Bahar 2011: 303-320). M. Massa ve J. Osborne 2016 yılında Konya Bölgesi Yüzey araştırma projesine (KRASP) başlamışlardır (Massa *et al.* 2018: 17-34; Massa *et al.* 2019a: 159-180). Bu araştırmalar sırasında Konya Ovası'nın Demir Çağı yerleşimlerinin anlaşılması açısından önemli verilere ulaşılmıştır. Proje kapsamında 2019 yılında Türkmen-Karahöyük'te gerçekleştirilen çalışmalar sırasında çiftçilerin yönlendirmesiyle su kanalında yazılı kaya bloku tespit edilmiştir (Massa - Osborne 2019: 34). Luwice yazılı kaya bloku D. Hawkins tarafından okunmuştur. Yazıt Kızıldağ ve Karadağ yerleşimlerinden bilinen Büyük Kral Hartapu tarafından yazdırılmıştır[2] (Massa - Osborne 2019: 34; Goedegebuure *et al.* 2020: 1). Bu yazıttan dolayı Türkmen-Karahöyük'ün Demir Çağı'nda kutsal alanları temsil eden yerleşim niteliğinde olduğu, iddia edilmektedir (Massa - Osborne 2019: 34).

Isauria Bölgesi'nden Demir Çağı çanak-çömlekleri Mellaart[3] ve Bahar tarafından yayımlanmıştır (Mellaart 1955: 115-130; Bahar 1999a: 12-51). Bu yerleşim yerlerinde öne çıkanlar Sarıoğlan (Belören), Seydişehir Höyük II, Çumra Höyük C, Alibey Höyük, daha kuzeyde yer alan Alaaddin Tepe'dir (Bahar 1999b: 1-10; Bahar 1999c: 24-28). Beyşehir Çavuş Köyü Küçük Höyük'te de MÖ 7-6. yüzyıllara ait kaplar ele geçmiştir (Özkan 1990: 583-589). Beyşehir civarındaki bu kaplar boya bezeme tekniği açısından Isauria Bölgesi

[2] Murşili'nin oğlu Kral Hartapu yazıtı MÖ 8. yüzyıla tarihlenmiştir (Massa - Osborne 2019: 34; Goedegebuure *et al.* 2020: 1).

[3] Mellaart, Konya Alaaddin Tepe'de "yaban keçi stilli" kapların varlığından bahsetmektedir. Konya'nın güneyindeki Çumra Höyük C ve Alaaddin Tepe'de Alişar IV seramiği ile az da olsa bulunmasına karşın özellikle Alaaddin Tepe'nin Phryg bölgesi için önemli bir yerleşim olduğunu vurgulamıştır. Mellaart, Konya'nın güneybatısı ile güneydoğusunun farklı kap kültürlerine sahip olduğunu ifade etmiştir.

kapları ile benzerlikler göstermektedir. Türkmen-Karahöyük araştırmaları sırasında karşılaşılan Demir Çağı çanak-çömlekleri ise Alişar IV seramiğini hatırlatmaktadır (Massa *et al.* 2019b: 519-520, Çiz. 7).

Isaura

Isaura, Konya/Bozkır karayolu üzerinde Bozkır ilçe merkezine 20 km mesafede, 1846 m rakımlı Asar ve Kiremitli Tepe üzerinde yer almaktadır (Doğanay 2011: 403-423; Doğanay 2016: 389-408). Çevreye hâkim tepenin zirve noktasına kurulan kent, surlarla tahkim edilmiştir. Kentin kurulduğu tepe güney ve batıda hafif bir eğim gösterirken kuzey ve doğuda uçurumlarla çevrilidir. Isaura kentinde sur inşa faaliyetleri, tepenin fiziki durumu değerlendirilerek yapılmıştır. Kuzey ve doğudaki sur duvarları ince ve alçak, kuleye gerek görülmeden inşa edilmiştir. Güney ve batı sınırını teşkil eden sur duvarları kalın ve çok yüksektir ve kulelerle desteklenmiştir (Temizsoy - Uysal - Mertek 1984: 7). Kentte şu ana kadar savunma amaçlı on dört kule tespit edilmiştir (Doğanay 2011: 403-423; Doğanay 2012: 97-105; Doğanay - Köker 2013: 207-214; Doğanay - Sunay - Köker 2014: 431-436; Doğanay *et al.* 2015: 207-216). Antik kentin akropolis kısmının yer aldığı tepenin eteğinde çok sayıda anıt mezar, lahit mezar ve kaya mezarı bulunmaktadır. Isaura yüzey araştırmalarında ele geçen kap parçaları kentin Hellenistik Dönem'in başından itibaren yoğun yerleşim gördüğüne işaret etmektedir (Köker-Gökçe 2017: 1-153, Kat. no: 1-238).

Isaura'da Kent Kapısı'nın üst kısmında 2013 yılında detaylı yüzey taramaları gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmalar sırasında kil ve bezeme açısından diğerlerinden ayrılan dört kap parçası ele geçmiştir. Bunlardan Fig. 2a'daki parçanın astarsız yüzeyi üzerine siyah boya ile üst kısmına kalın bant ve devamında özensiz ve kalın uçlu fırçalarla ağ-çapraz tarama motifi yapılmıştır. Ağ-çapraz tarama motifi Anadolu'da Demir Çağı boyunca birçok yerleşimde karşımıza çıkmaktadır. Seyitömer Höyük'te yonca ağızlı testinin gövdesine metop içerisine (Çakalgöz 2013: 113-131, Fig. 2b), Kınık Höyük'te gövde üst yarısına (Ergürer 2016a: 142, Fig. 10e) ve Gordion'da üçgenler içerisine (Sams 1994: Plate I, Res. 168) ağ-çapraz tarama motifi yapılmıştır. Kınık Höyük, Seyitömer ve Gordion gibi yerleşimlerde benzer motif MÖ 6-4. yüzyıllara tarihlenmiştir. Alişar'da MÖ 1. binin ikinci yarısında kaplar üzerinde ağ-çapraz tarama motifinin kullanımı devam etmiştir (Osten 1937b: Pl. IV: 1). Isaura'da tespit edilen tarama bezemeli gövde parçasının Geç Demir Çağı'nın son evrelerine ait olduğunu düşünmekteyiz.

Fig. 2b'deki boyun-gövde parçası ise krem renkte astarlıdır. Astar üzerine grimsi siyah boya ile boyun kısmından aşağı doğru dizilmiş ters üçgenler ve aralarına zikzak motifi işlenmiştir. Kınık Höyük'te bir çanağın ağız kısmında ve fincan gövde üzerinde üçgen motifi kullanılmış ve MÖ 6-4. yüzyıl aralığına verilmiştir (Ergürer 2016a: 142, Fig. 10c, d). Oluz Höyük'te kült kabının üst gövde yarısı içi boyalı üçgenlerle bezenmiştir (Dönmez 2015: 88, Fig. 21). Oluz Höyük'te bu kap MÖ 425-300 aralığına tarihlenmiştir.

Isaura'da ele geçen diğer parça Fig. 2c, boyun ve gövde parçası hamur özelliği ile diğer

Fig. 2.
a. *Gövde parçası, Isaura (Zengibar Kalesi)/Konya, H. R: 2.5 YR 7\1 Light Reddish Gray, A. R: 10 R 6\8 Light Red, iri kireç, kalker katkılı ve iri killi, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu, kötü pişmiş, çark yapımı.*
b. *Boyun ve gövde parçası, Isaura (Zengibar Kalesi)/Konya, H. R: 2.5 YR 7\1 Light Reddish Gray, A. R: 10 YR 8\4 Very Pale Brown, hafif perdahlı ve ince krem renkte astarlı iri kireç, kalker katkılı ve iri killi, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu, kötü pişmiş, çark yapımı.*
c. *Gövde parçası, Isaura (Zengibar Kalesi)/Konya, H. R: 5 YR 6\6 Light Red, A. R: 10 YR 6/4 Light Brown, ince grimsi renkte astarlı, iri kireç, kalker katkılı ve iri killi, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu, kötü pişmiş, çark yapımı.*
d. *Gövde parçası, Isaura (Zengibar Kalesi)/Konya, H. R: 2.5 YR 6\6 Light Red, A. R: 10 YR 8/4 Very Pale Brown, iri kireç, kalker katkılı ve iri killi, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu, kötü pişmiş, çark yapımı.*

Isaura buluntuları ile benzerdir. Kırmızımsı kahverengi boya ile bej renkli astar üzerine yatay kalın bant çekilmiştir. Banttan düşey inen tanımlayamadığımız bir bezeme devam etmektedir. Bu bezemeyi tanımlayamadığımız için benzerlerine de burada yer verilememiştir. Isaura'da tespit edilen son parça ise yine bir kabın boyun ve gövde kısmına aittir (Fig. 2d). Boyun kısmı grimsi siyah kalın bir bant ve bu banttan aşağı sarkar şekilde dil/yaprak[4] dizisiyle bezenmiştir. Bu motif Kilikia Bölgesi'nde Geç Demir Çağı kapları üzerinde tespit edilmiştir (Arslan 2010: 162, Lev. 30: 538). Dil/yaprak motifinin erken versiyonu Tarsus'ta ithal motifler arasında değerlendirilmektedir (Hanfmann 1963: 164, 189, Fig. 64: 320, Fig.

[4] Hanfmann, benzer motifi Tarsus'da Erken Demir Çağı örneğinde banttan sarkan "yaprak" motifi (Hanfmann 1963: 164), Orta Demir Çağı buluntusunu "yaprak/dil" (benzeri) (Hanfmann 1963: 189); Arslan ise Kilikia'daki Geç Demir Çağı'na ait benzer motifi dil dizisi olarak tanımlamıştır (Arslan 2010: Lev. 30: 162, 538).

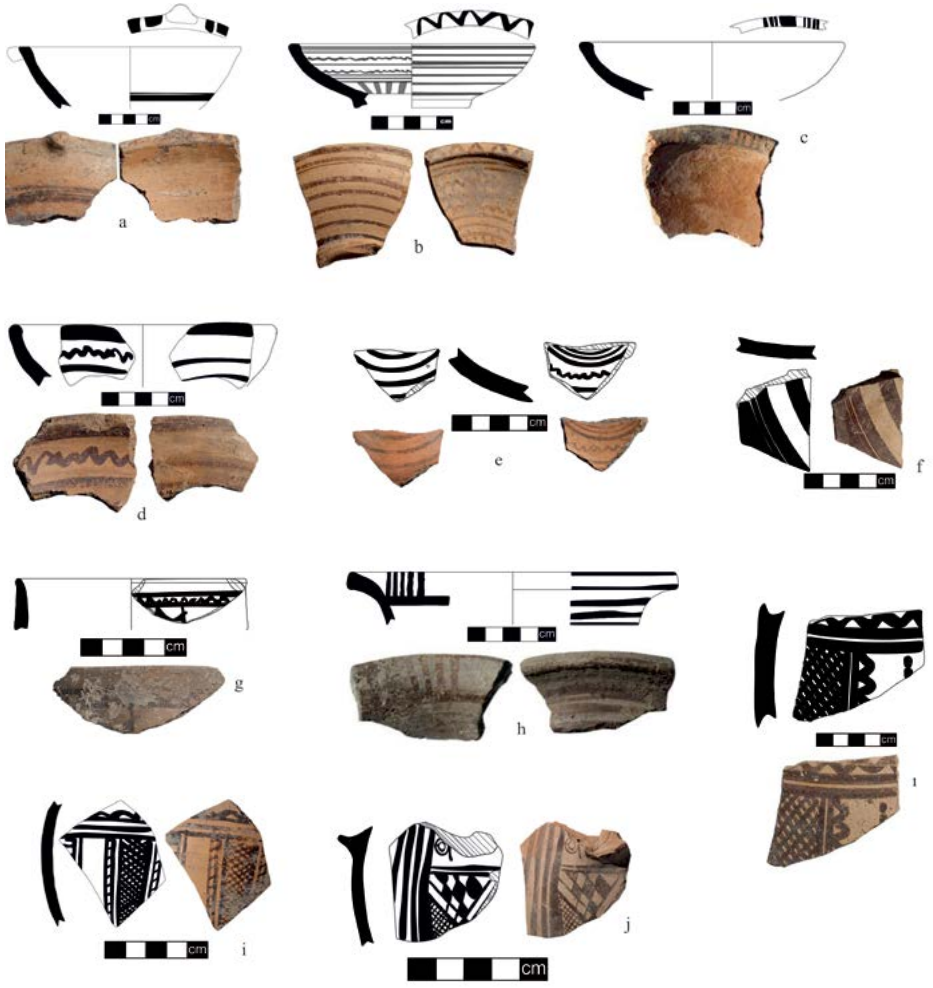

Fig. 3.

a. *3a, tutamaklı kâse ağız ve gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, A. Ç: 18 cm, K. Y: 5. 1 cm, H. R: 10 YR 5/1 Gray, A. R: 7.5 YR 7/6 Reddish Yellow, iyi perdahlı ve krem renkte astarlı, yoğun kireç ve kalker katkılı, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu, kötü pişmiş, çark yapımı.*

b. *kâse ağız ve gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, A. Ç: 15 cm, K. Y: 3.9 cm, H. R: 10 YR 6/1 Gray, A. R: 7.5YR 7/4 Pink, iyi perdahlı ve krem renkte astarlı, ince killi, ince kireç ve kalker katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, kötü pişmiş, çark yapımı.*

c. *kâse ağız ve gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, A. Ç: 19 cm, K. Y: 3.6 cm, H. R: 2,5YR 5/8 Red, A. R: 7.5 YR 6/4 Light Brown, orta perdahlı, yoğun kireç ve kalker katkılı, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu, kötü pişmiş, çark yapımı.*

d. *kâse ağız ve gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, A. Ç: 16 cm, K. Y: 3.7 cm, H. R: 7.5YR 3/1 Very Dark Gray, A. R: 10YR 5/3 Brown, orta perdahlı, ince killi, ince kireç ve kalker katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, kötü pişmiş, çark yapımı.*

e. *kâse gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 7.5YR 3/1Very Dark Gray, A. R: 2.5YR 6/6 Light Red, orta perdahlı, ince killi, ince kireç ve kalker katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, kötü pişmiş, çark yapımı.*

f. *Tabak (?) gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 2.5 YR 6/8 Light Red, A. R: 2.5 YR 6/8 Light*

113: 29)[5]. Orta Anadolu yerleşimlerinde Alişar IV (Demir Çağı'nda) kapları arasında bu motif şimdilik ele geçmemiştir.

Cicek Höyük

Konya'nın Çumra İlçesi'nin Cicek Köyü'nde yer alan Cicek Höyük 200x75x30 m boyutlarına ve yaklaşık 50-70 m yüksekliğe sahiptir (Bahar - Koçak 2004: 21). Höyükte Hellenistik ve Roma Dönemi çanak çömleğinin yanı sıra höyüğün alt seviyelerinde Demir Çağı'na ait malzemelere de rastlanmaktadır. Höyük'te Bahar, 2002 yılında yüzey araştırmaları gerçekleştirmiştir (Bahar - Koçak 2004: 29). Bahar, yüzey araştırması sırasında özelikle Orta Demir Çağı'na ait kapların yoğunlukta olduğunu ifade etmiştir.

Cicek Höyük'te 2013 yılı yüzey araştırmaları sırasında tespit edilen kap parçalarından 21 tanesi bu çalışma içerisinde değerlendirilmeye alınmıştır. Fig. 3a'da tutamaklı ağız kenarlı derin kâse yer almaktadır. Bu kâsenin benzeri Kaman-Kalehöyük'te IIc2-3 tabakasında (MÖ 900-800) tespit edilmiştir. Büyükkaya'da benzer kâseler MÖ 9. yüzyıla verilmiştir (Genz 2004: Fig. 49: 9). Bu tip kâselerle Kaman-Kalehöyük ve Büyükkaya'nın dışında Orta Demir Çağı'nda Alişar (Osten 1937a: Fig. 432: 56) ve Ovaören-Yassıhöyük'te (Akçay 2011: Lev. 86: 2, 9) de karşılaşılmıştır.

Cicek Höyük'te ele geçen Fig. 3a'daki kâsenin ağız kenarı birbirine paralel dik inen

[5] Tarsus'ta bu tür bezemeli kaplar Erken Demir Çağı'nda ithal kaplar arasında ele alınmıştır (Hanfmann 1963: 164, Fig. 113: 29). Benzer bezemeli yerel üretim Orta Demir Çağı'na verilen başka bir kap daha tespit edilmiştir (Hanfmann 1963: 189, Fig. 64: 320).

Red, iyi perdahlı ve krem renkte astarlı, ince killi, ince kireç ve kalker katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, iyi pişmiş, çark yapımı.

g. *Derin çanağa ait ağız ve gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, A. Ç: 11 cm, K. Y: 2. 3 cm, H. R: 2, 5YR 4/11 Dark Reddish Gray, A. R: 5YR 5/1 Gray, perdahlı, ince killi, ince kireç ve kalker katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, iyi pişmiş, çark yapımı.*

h. *Yuvarlatılmış ağızlı testiye ait ağız ve gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, A. Ç: 18. 6 cm, K. Y: 3 cm, H. R: 10 YR 6/1 Gray, A. R: 7. 5 YR 6\1 Gray, hafif perdahlı, ince killi, ince kireç ve kalker katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, iyi pişmiş, çark yapımı.*

ı. *Gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 10YR 6/4 Light Yellowish Brown, A. R: 7.5YR 6/4 Light Brown, orta perdahlı, ince killi, ince kireç ve kalker katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, iyi pişmiş, çark yapımı.*

i. *Gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 10YR 7/4 Very Pale Brown, A. R: 10YR 7/3 Very Pale Brown, iyi perdahlı, ince killi, ince kireç ve kalker katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, iyi pişmiş, çark yapımı.*

j. *Gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 5YR 6/6 Reddish Yellow, A. R: 7.5YR 7/3 Pink, iyi perdahlı, ince killi, ince kireç ve kalker katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, iyi pişmiş, çark yapımı.*

kalın bant dizileri ile bezenmiştir. Bu tip bezemeye yine Orta Demir Çağı'nda Kaman-Kalehöyük (Matsumura 2005: Taf. 108-111) ve Yassıhöyük'te (Kırşehir) rastlanmaktadır (Küçükarslan 2017: Fig. 83). Sultanhanı Höyüğü'nde Demir Çağı tabakasında ağız kısmında kısa dik inen bant bezemeli kâselere rastlanmıştır (Emre 1973: Res-Fig. 1: 1-2). Kululu'da ağız ve boyunda bant bezemeli testi MÖ 7. yüzyıla tarihlenmiştir (Özgüç 1975: 15, Şek-Fig. 11). Orta Karadeniz Bölgesi'nde ise kapların ağız üzerinde gördüğümüz bantlar Geç Demir Çağı'na tarihlenmiştir (Dönmez 2003: 1-17, Tab. 1). Cicek Höyük'teki ağız kenarı tutamaklı bu kâse, form ve bezeme özellikleriyle MÖ 900-800'ler önerilebilir.

Cicek Höyük'ten ele geçen Fig. 3b-e'de yer verilen düz ve geniş ağızlı kâseler oldukça küçüktür. Benzer formlar Cicek Höyük'e yakın mesafedeki Seydişehir Höyük II'de de tespit edilmiştir (Bahar 1999b: 1-10; Bahar ve Koçak 2004: Res. 22, Çiz. 50-52). Kaman-Kalehöyük'te IId1-3 (MÖ 1200-900) tabakasında bu kâselere rastlanmıştır (Matsumura 2005: Taf. 69-72). Yassıhöyük (Kırşehir) Orta Demir Çağı kâseleri arasında benzer formlar ele geçmiştir (Omura 2008: 114, Fig. 19: 4; Küçükarslan 2017: Fig. 82- 84, Fig. 88: BP9I). Bu kâseler, Erken Demir Çağı sonundan Geç Demir Çağı'na kadar kullanılmıştır (Osten 1937a: Fig. 423; Osten 1937b: Pl. 9: d 356, b 450, b 835, a 163, a 114, d 2356; Genz 2004: Taf. 39-41; Bossert 2000: Taf 63-74; Genz 2001: Fig. 2:1-4; Ergürer 2016b: Lev. 3-8). Cicek Höyük ve Kaman-Kalehöyük kâseleri formlarının yanı sıra ağız kısmının bant ve zikzaklarla bezenmesi açısından da benzerlikler taşımaktadır (Matsumura 2005: Taf. 69-72). Türkmen-Karahöyük'te Demir Çağı kapları arasında benzer profilde ve bezemede bir kâse parçası yer almaktadır (Massa *et al.* 2019a: 519-520, 528, Çiz. 7: 2). Porsuk-Zeyve Höyük'te IV. tabakada (Erken Demir Çağı) ağzı, kısa dik bantlar ve gövdesi bantlarla bezeli kâseler tespit edilmiştir (Dupré 1983: Pl. 45-47). Cicek Höyük'te kâselerin gövde kısımlarında kalın-ince bantlar ve zikzak bezeme kullanılmıştır. Bu tür bezemeler yine Kaman-Kalehöyük kâselerinin bezeme şekilleri ile benzerdir (Matsumura 2005: Taf. 71: KL90-P101 (ağızda, kısa dik inen bantlar, zikzak); Taf. 72: KL92-P4 ve KL92-P9 (gövdede, bant ve zikzak)). Cicek Höyük kâselerinin bezemelerinin benzerleri ile Alişar (Osten 1937a: Fig. 433), Suluca Karahöyük (Özdemir 2016: Kat. no: 09-10), Kınık Höyük (Ergürer 2016b: Lev. 6: 46, 49), Büyükkaya (Genz 2004: Fig. 49: 6), Çadır Höyük (Genz 2001: Fig. 2:1, 4 (MÖ 9-8. yüzyıl)), Uşaklı/Kuşaklı Höyük (Mazzoni - D'agostin - Orsi 2010: Fig. 22: 87-89) ve Türkmen-Karahöyük'te (Osborne *et al.* 2020: Fig. 14: 4-5, Fig. 15: 29-30) karşılaşılmaktadır.

Isaura ve çevresinde Demir Çağı seramiği bezemeleri arasında en sık rastlananı bant/şerit motifidir. Bantlar genellikle diğer motiflerle birlikte kullanılmıştır. Kalınlıkları değişen bant motifi Fig. 3b ve f'nin dış yüzeyindeki gibi ana motif olarak ya da Fig. 3b, d-e'nin iç yüzündeki gibi zikzak motifiyle birlikte kullanılmıştır. Seydişehir Höyük II'deki bant bezeme şablonu Cicek Höyük ile benzer özellikler taşımaktadır (Bahar 1999b: 1-10, Fig. 2-6). Bant bezeme Porsuk-Zeyve Höyük'te Demir Çağı boyunca en sık kullanılan bezemedir (Dupré 1983: Pl. 60: 1-11, Pl. 63-64: 27-40). N. Arslan, Erken Demir Çağı'ndan itibaren kullanılan yatay bantların Kelenderis başta olmak üzere bütün Kilikia'da MÖ 6-5.

yüzyıllarda kaplarda ana motif olarak yoğun şekilde kullanıldığını ifade etmektedir (Arslan 2010: 74). Nagidos'ta ise bant bezeme Demir Çağı'nda en yoğun kullanılan bezeme olarak karşımıza çıkmaktadır (Durukan 2007: 47-48).

Cicek Höyük'te tespit edilen Fig. 3g'de yer verilen kabın ağzı dışa hafif oval kavis yaparak gövdeye düz devam etmektedir. Fig. 3g'deki gri hamurlu kap parçasının astarsız yüzeyi üzerinde yatay iki bant arasında zikzak motifi ve devamında ise kum saati (?) motifinin bir kısmı gözlenmektedir. Cicek Höyük'teki bu kabın benzerleri Nagidos'ta skyphos ve derin çanaklar grubu altında değerlendirilmiş ve MÖ 7-6. yüzyıllara tarihlenmiştir (Durukan 2007: Kat. No: 35, 43-112). Orta Anadolu'da bu kabın benzerleri tespit edilememiştir.

Fig. 3h'de yuvarlatılmış ağızlı testiye ait ağız-gövde parçası yer almaktadır. Gri hamurlu ve astarlı bu testi parçasının üzeri gri astar üzerine siyahımsı gri renkte bantlarla bezelidir. Dış yüzeyi birbirine paralel yatay bantlarla bezenmiş, iç yüzeyinde ise düşey inen kısa bantlar, yatay bir bantla sınırlandırılmıştır. M. Durukan, bu tip testilerin MÖ 7. yüzyılda bilinen bir form ve Nagidos'ta MÖ 6. yüzyılda popüler olduğunu belirtmiştir (Durukan 2007: 71, Kat. no: 116-128). Bu testinin en yakın benzerleri Nagidos'ta MÖ 6. yüzyıla[6] (Durukan 2007: 71, Kat. no: 128) ve Kilikia'da MÖ 6-5. yüzyıllara tarihlenmiştir (Arslan 2010: 154, Lev. 66: 500).

Fig. 3i'de ise dikey ve yatay bant/şeritlerle oluşturulmuş metopların içerisi ağ-çapraz tarama bezemesiyle doldurulmuştur. Fig. 3i'daki gibi ağ-çapraz tarama ile doldurulmuş dikdörtgen alanlar Alişar'da da karşımıza çıkmaktadır (Osten 1937a: 386, Fig. 408: d 701). Alişar'da ağ-çapraz tarama sık aralıklı oluşturulmuş ve metopların çevresi yatay-dikey bantlarla ve fisto motifiyle sınırlanmıştır. Alişar'da 4bM ve 4aM seviyelerindeki kraterler üzerinde ağ-çapraz tarama motifleri daha özenlidir (Osten 1937a: Fig. 425: e 1340 (4bM), e 1883 (4aM); Fig. 466:1-2). Fig. 3i'daki bezemenin benzeri Porsuk-Zeyve Höyük III. tabakada (Orta Demir Çağı) tespit edilmiştir (Dupré 1983: Pl. 82: 166, Pl. 95: 166). Suluca Karahöyük'te maşrapanın gövde üst yarısında metoplar ağ-çapraz tarama motifiyle bezenmiştir (Balkan - Sümer 1968: Res. 36; Özdemir 2016: Kat. no. 28). MÖ 9. yüzyıla verilen maşrapanın metoplar arasındaki boşluklar X motifiyle doldurulmuştur. Fig. 3i'da metopların dış kısmını süsleyen fisto motifi ise Anadolu'da en erken Alişar'da *krater*ler üzerinde görülmektedir (Osten 1937a: Fig. 425: d 928 (4bM), d 926 (4aM)). Çadır Höyük'te fisto motifi Orta Demir Çağı (MÖ 9-8. yüzyıl) ve Geç Demir Çağı'nda (MÖ 7-4. yüzyıl) kapları üzerinde bezeme olarak kullanılmıştır (Genz 2001: 160, Fig. 3: 5, Fig. 4: 7). Kültepe'de eski safhaya ait tabakada (MÖ 9-7. yüzyıl) tabak içerisinde ağ-çapraz taralı metop motifiyle karşılaşılmıştır (Özgüç 1971: 15, Res/Fig. 26b). Fig. 3j'de gördüğümüz içi boyalı üçgen ve dörtgenlere Orta Demir Çağı'nda Boğazköy/Büyükkaya (Genz 2004: Fig. 58: 7, Fig. 60: 1), Göllüdağ (MÖ 8. yüzyıl sonu) (Arık 1936: Res. 32; Tezcan 1968: Res. 27;

[6] Beyaz astarlı, ağız üzeri ve dış yüzey kalın siyah bant bezemelidir.

Fig. 4.

a. *Gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 5YR 6/6 Reddish Yellow, A. R: 5YR 6/6 Reddish Yellow, iyi perdahlı ve krem renkte astarlı, ince killi, ince kireç ve kalker katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, iyi pişmiş, çark yapımı.*

b. *gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 5YR 5/1 Gray, A. R: 7.5 YR 7/3 Gray, perdahlı ve ince krem renkte astarlı, ince killi, ince kireç ve kalker katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, iyi pişmiş, çark yapımı.*

c. *gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 2.5YR 6/8 Light Red, A. R: 7.5 YR 7/4 Pink, iyi perdahlı, ince kireç ve kalker katkılı, ince kumlu, sert ve sıkı dokulu, gözeneksiz, iyi pişmiş, çark yapımı.*

d. *gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 5YR 5/1 Gray, A. R: 7.5 YR 7/4 Pink, orta perdahlı, yoğun kireç ve kalker katkılı, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu, iyi pişmiş, çark yapımı.*

e. *gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 5YR 6/6 Reddish Rellow, A. R: 7.5YR 7/6 Reddish Yellow, iyi perdahlı, ince killi, ince kireç ve kalker katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, iyi pişmiş, çark yapımı.*

f. *gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 5YR 6/6 Reddish Rellow, A. R: 7.5YR 7/6 Reddish Yellow, iyi perdahlı, ince killi, ince kireç ve kalker katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, iyi pişmiş, çark yapımı.*

g. *gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 10 YR 5/1 Gray, A. R: 7.5YR 7/6 Reddish Yellow, orta perdahlı, ince killi ince kireç katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, kötü pişmiş, çark yapımı.*

h. *gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 2.5 YR 5/8 Red, A. R: 10 YR 6/2 Light Brownish Gray, orta perdahlı ve gri astarlı ince killi ince kireç katkılı, gözeneksiz hamur, sert ve sıkı dokulu, iyi pişmiş, çark yapımı.*

ı. *gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 10 YR 5/1 Gray, A. R: 7.5YR 7/6 Redish Yellow, orta perdahlı ve krem renkte astarlı, iri kalker ve kireç katkılı, iri killi, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu, kötü pişmiş, çark yapımı.*

i. *krater boyun ve gövde parçası, Cicek Höyük/Konya, H. R: 2.5 YR 5/6 Red, A. R: 10 YR 7/4 Very Pale Brown, orta perdahlı ve krem renkte astarlı, iri kalker ve kireç katkılı, iri killi, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu, kötü pişmiş, çark yapımı.*

Tezcan 1992: 8, Res. 1), Topaklı Höyük (Polacco 1970: Tav. XXVI: I), Kaman-Kalehöyük (Omura 2006: Fig. 101), Elbistan Karahöyük (Özgüç - Özgüç 1949: Lev. XXII: 2) ve Türkmen-Karahöyük (Massa *et al.* 2019b: 519-520, Çiz. 7: 9-11; Osborne *et al.* 2020: Fig. 15: 11) kapları üzerinde görülmektedir.

Cicek Höyük'te konsantrik dairelerle bezeli beş parça tespit edilmiştir. Fig. 3j ve fig. 4a'da yer verilen gövde parçaları üzerinde iç içe iki konsantrik daire bezemeleri doldurma bezeği olarak yer almaktadır. Bu tür konsantrik daireler Alişar'da kâse (Osten 1937a: Fig. 404) ve krater (Osten 1937a: Fig. 421) üzerinde MÖ 9-8. yüzyıllarda doldurma bezeği olarak görülmektedir. Suluca Karahöyük'te gövde parçası üzerinde konsantrik daireler doldurma bezeği olarak kullanılmıştır (Özdemir 2016: Kat. no. 49). Ovaören-Yassıhöyük'te ise yine doldurma motifi olarak ikili konsantrik daireler karşımıza çıkmaktadır (Kara 2019: Kat. no. 1-3, 5, 8, 10- 12, 17-20, 22, 30, 33-37, 42-43, 51, 57, 59-62, 65-67, 78-81, 86, 89). Ovaören-Yassıhöyük'te 6-5. tabakalarda (MÖ 9-8. yüzyıllar) ve 4. tabakada (MÖ 7. yüzyıl başları ile MÖ 6. yüzyıl ortaları) karşımıza çıkmaktadır (Kara 2019: Kat. no. 13-14, 53, 72). Bu bezeme Çadır Höyük'te hayvan figürlü kap parçaları üzerinde doldurma motifi olarak Orta Demir Çağı'nda (MÖ 9-8. yüzyıl) kullanılmıştır (Genz 2001: Fig. 3: 8-9). Türkmen-Karahöyük (Osborne *et al.* 2020: Fig. 15: 10,16, 18), Maşat Höyük (Özgüç 1978: 46, Lev.-Pl. 79, Lev.-Pl. 80: 1-2, 4-10), Kaman-Kalehöyük (Omura 2006: Fig. 98; Omura 2007: Fig. 27, 76) ve Tavium (Strobel-Gerber 2000: 256, Abb 15: c)'da doldurma motifi olarak birçok parça üzerinde bu motifle karşılaşmaktayız. İçi boyalı veya taralı dörtgenlere ise Kaman-Kalehöyük (Omura 2007: Fig. 27-28), Eskiyapar'da (Bayburtluoğlu 1976: 299, 303, Res. 11), Kültepe (Özgüç 1953: Res. 33a), Kayapınar Höyüğü (Temizer 1954: 319, Res. 2) ve Çadır Höyük'te (Steadman *et al.* 2013: Fig. 22) rastlanmaktadır.

Cicek Höyük'te konsantrik daireler iç içe üçlü (Fig. 4b), dörtlü (?) (Fig. 4c) ana motif olarak da karşımıza çıkmaktadır. Gri ve tonlarındaki dairelerin benzerleri Porsuk-Zeyve Höyük'te (Niveau III) MÖ 7. yüzyıllarda görülmektedir (Beyer *et al.* 2013: 201-234, Fig. 36, 216). Soli (Canlıer 2007: Çiz. I-IV), Sulucakarahöyük (Balkan ve Sümer 1968: 17, Res. 20), Eskiyapar (Bayburtluoğlu 1976: Res. 12) ve Nagidos'ta (Durukan 2007: 73, Kat. No: 144-145) konsantrik daireler MÖ 7-6. yüzyıllara verilmiştir.

Cicek Höyük'te fisto motifinin genellikle bant bezeme ile birlikte kullanımı yaygındır (Fig. 4d-1). Fisto motiflerinin bazıları dar aralıklı bazıları geniş aralıklıdır. Eskiyapar'da erken evrede (MÖ 8. yüzyılın son yarısı) fisto motifi kabın gövde kısmında görülmektedir (Bayburtluoğlu 1976: 299, 303, Res. 14). Suluca Karahöyük'te MÖ 10-9. yüzyıldan itibaren *krater* (Özdemir 2016: Kat. no: 16, 22), kâse (Özdemir 2016: Kat. no: 05,14) ve maşrapa (Özdemir 2016: Kat. no: 31, 34) üzerinde karşımıza çıkmaktadır. Bu motif Porsuk-Zeyve Höyük'te MÖ 8-7. yüzyıllara (Dupré 1983: 239, Pl. 98 Res. 262-265: 240, Pl. 99 Res. 272; Crespin 1999: 61-71) ve Kınık Höyük'te MÖ 7-6. yüzyıllara (Ergürer 2016a: 128-129, Fig. 7: d) verilmiştir. Türkmen-Karahöyük'te ise Demir Çağı kapları arasında kapalı kabın gövde üst yarısında bu motifle karşılaşılmıştır (Osborne *et al.* 2020: Fig. 15: 29). Tavium'da Orta Demir Çağı kap parçaları farklı fisto motifleriyle bezenmiştir (Strobel

- Gerber 2000: 256, Abb 15: b; Gerber 2003: hauptgruppe II. A: Aa 1.2, Aa1.4, Aa2.1, Aa2.4, Aa.1). Büyükkale'de MÖ 7. yüzyıla verilen *amphora*nın boyun kısmında fisto motifi yer almaktadır (Bossert 1963: 71, Abb. 14). Bu motif Alaca Höyük (Koşay - Akok 1966: Lev. 71-72), Kaman-Kalehöyük (Omura 2007: Fig. 28), Kültepe (Özgüç 1953: Res. 54, 58), Elbistan Karahöyük (Özgüç ve Özgüç 1949: Lev. XX: 1, 7, 10-11, Lev. XXII: 1), Oluz Höyük (Dönmez - Naza-Dönmez 2009: Res. 30), Taşlık Höyük (Summers - Karol - Summers 1995: 61, Fig. 11: 2, Pl. II: 3), Köyiçi Tepesi (Dönmez 2005a:97, Res. 17) ve Çadır Höyük'te (Kealhofer - Grave 2011: 421, Fig. 18.2.b: 10) de görülmektedir.

Fig. 4i'deki *krater* parçasının üzeri krem astarlıdır. Astar üzerine kırmızı ve siyah boya ile yapılmış olan yatay düz ve dikey dalgalı hat, boyundan gövde ortasına kadar devam etmiştir. Bu tür bezemeyi Demir Çağı kaplarından en çok *krater*lerde görmekteyiz. Suluca Karahöyük'te *krater*in boyun kısmında aynı bezemeyi görmek mümkündür (Özdemir 2016: Kat. no. 19). Bu *krater* benzerleri ile ilişkilendirilerek MÖ 9. yüzyıla verilmiştir. Alişar'da dikey dalgalı hat bezemesine kraterler üzerinde rastlanmaktadır (Akurgal 1955: Taf. 7: b). Türkmen-Karahöyük'te Demir Çağı içerisinde değerlendirilen benzer profilli ve bezemeli *krater* parçaları ele geçmiştir (Massa et al. 2019b, 519-520, çiz. 7: 6-7; Osborne *et al*. 2020: Fig. 14: 14-17). Yassıhöyük'te (Kırşehir) *krater* parçasıyla hem form hem bezeme açısından benzerdir (Küçükarslan 2017: Fig. 134. K4 (kraters: YH110153). Yassıhöyük'teki (Kırşehir) bu *krater* iki renkte bezelidir ve Orta Demir Çağı'na verilmiştir (Omura 2008: Fig. 18: 5-7, Fig. 39-45; Küçükarslan 2017: Fig. 134. K4 kraters: YH110153). Gediksaray Höyük'ünde Geç Demir Çağı'na kadar bu tip *krater*lerin kullanımı sürmüştür (Dönmez 2005b: 73, Fig. 3:11).

Çukurbağ Yel Değirmeni Kalesi

Çukurbağ Yel Değirmeni Kalesi, Karaman'ın Sarıveliler ilçesi Çukurbağ köyünde yer almaktadır. Kalenin Demir Çağı'ndan Roma Dönemi'nin sonuna kadar yerleşim gördüğü anlaşılmaktadır.

Çukurbağ Yel Değirmeni Kalesi'nden Fig. 5a'da yer verilen kap, ağzı dışa uzantılı çömlektir. Ağızdan gövdeye hafif eğimli devam eden kabın gövde başlangıcında dışa doğru çıkıntı verilmiştir. Bu çömleğin benzeri Gordion (Sams 1994: Fig. 31:130 (EPB V)), Alişar (Osten 1937a: Fig. 451), Boğazköy (Bossert 2000: Taf. 32: 301) ve Suluca Karahöyük'te (Özdemir 2016: Kat. no: 57, 19) Orta Demir Çağı tabakalarından ele geçmiştir. Parçanın boyun kısmına bant çekilmiş, bandın altına konsantrik daire motifi yapılmıştır. İç içe üç konsantrik dairenin olduğu gözlenmektedir.

Kaleden ele geçen Fig. 5b'de değerlendirmeye alınan parça ise hamur ve pişme açısından Fig. 5a ile benzerdir. Çukurbağ Yel Değirmeni Kalesi'nden ele geçen bu iki farklı kaba ait parçanın çağdaş olduğunu düşünmekteyiz. Fig. 5b'deki gövde parçasının üzeri birbirine paralel, düşey inen bantlarla bezelidir. Bu bezeme Suluca Karahöyük'te maşrapanın üst gövde yarısında (MÖ 10-9. yüzyıl) (Özdemir 2016: Kat. no. 34) ve çömlek üzerinde

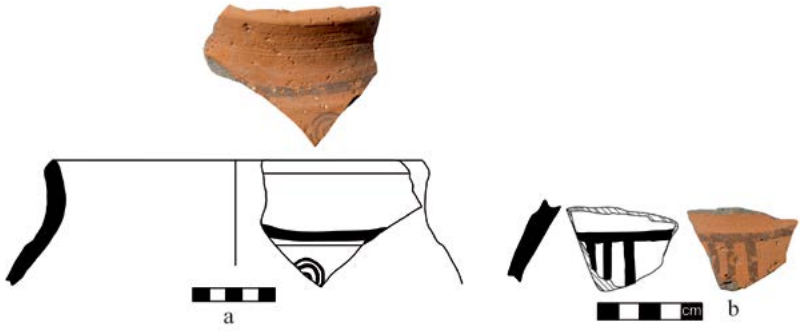

Fig. 5.
a. *Ağzı dışa uzantılı çömlek parçası, Çukurbağ Yel Değirmeni Kalesi /Karaman, A. Ç: 22. 6 cm, K. Y: 6. 3 cm, H. R: 5 YR 4/1 Dark Gray, A. R: 2.5 YR 5/6 Red, hafif perdahlı, yoğun kireç ve kalker katkılı, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu, kötü pişmiş, çark yapımı.*
b. *Gövde parçası, Çukurbağ Yel Değirmeni Kalesi /Karaman, H. R: 2.5 YR 7/1 Light Reddish Gray, A. R: 10 R 6/8 Light Red, hafif perdahlı, yoğun kireç ve kalker katkılı, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu, kötü pişmiş, çark yapımı.*

(MÖ 7. yüzyıl başları MÖ 6. yüzyıl ortaları) (Özdemir 2016: Kat. no. 26) görülmektedir. Bu bezemenin benzeri Porsuk-Zeyve Höyük'te IV. tabakada (Erken Demir Çağı) (Dupré 1983: 239, Pl. 51: 49, 52, 54), Tarsus'ta Erken Demir Çağı'nda (MÖ 110-850) (Hanfmann 1963: 164, 171-172, Fig. 56: 31, Fig. 58: 117) ve Kaman-Kalehöyük'te IId1-3 (MÖ 1200-900) tabakasında (Omura 2007, fig. 26; Matsumura 2008: 41-44, Fig. 2) *krater* ve gövde parçası üzerinde görülmektedir.

Oduncu Kalesi

Oduncu Kalesi, Konya'nın Taşkent ilçesine bağlı Oduncu köyüne yaklaşık 3 km mesafede yüksek bir tepe üzerine kurulmuş yerleşim yeridir (Bahar 1996: 51-91; Baldıran 2008: 27-42). Çevredeki sarp dağlar ve zirveleri, Oduncu Kalesi'nin zirvesinden rahatlıkla izlenmektedir. Kale, çok dik sarp kayalarla çevrilidir. Oduncu Köyü'nden kaleye çıkışı sağlayan keçi yolu oldukça diktir. Kalede Hellenistik ve Roma buluntularının yanı sıra daha erken dönemlere ait kap parçaları da gözlemlenmiştir. Burada tespit edilen kitabeler G. E. Bean ve T. B. Mitford tarafından yayımlanmıştır (Bean - Mitford 1970: 141-144). Oduncu Kalesi ve çevresindeki yoğun *pithos* parçalarından dolayı burasının bir şarap üretim merkezi olduğu düşünülerek yerleşmenin "*Thouthourbia*" kenti olduğu ifade etmektedir (Bean - Mitford 1970: 141-144; Bahar 1996: 61).

Oduncu Kalesi'nde 2012 yılı araştırmaları sırasında tespit edilen parçalardan ikisine yer verilmiştir. Fig. 6a'da yer verilen boyun ve gövde parçasının astarsız yüzeyi iç içe yarım konsantrik (dört) daireler, bant ve fisto motifiyle bezelidir. Bezemede siyah ve kırmızı olmak üzere iki renk boya kullanılmıştır. Demir Çağı'nda yarım konsantrik daireler birçok merkezde karşımıza çıkmaktadır. Sulusaray'da kurtarma kazıları sırasında Demir

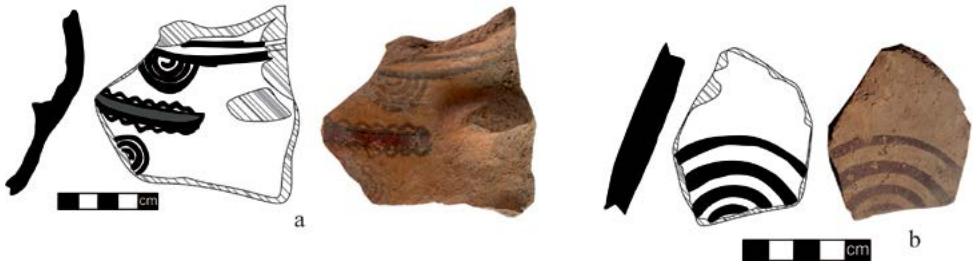

Fig. 6.
a. *Gövde parçası, Oduncu Kalesi/Konya, H. R: 5YR 7/6 Reddish Yellow, A. R: 2.5 YR 6/8 Light Red, orta perdahlı, iri kalker ve kireç katkılı, iri killi, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu, iyi pişmiş, çark yapımı.*
b. *Gövde parçası, Oduncu Kalesi/Konya, H. R: 2.5YR 5/8 Red, A. R: 2.5YR 5/4 Reddish Brown, iyi perdahlı ve krem renkte astarlı, iri kalker ve kireç katkılı, iri killi, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu, iyi pişmiş, çark yapımı.*

Çağı kaplarında yarım konsantrik dairelere rastlanmıştır (Özcan 1992: 169, Res. 5b, Şekil 3). Çadır Höyük'te içte ağız kısmında iç içe dört yarım konsantrik daire bezeli kap, Orta Demir Çağı'na (MÖ 9-8. yüzyıl) verilmiştir (Genz 2001: Fig. 3:1). Gökhöyük Bağları Höyüğü Demir Çağı kapları içerisinde yarım konsantrik daireler MÖ 9-6. yüzyıl aralığına verilmiştir (Gündüz 2019: Lev. 105: 1-2, 4-5). Burada bant[7] ve fisto[8] motiflerinin rastlandığı merkezlere tekrara düşmemek için yer verilmemiştir.

Oduncu Kalesi'nden fig. 6b'deki gövde parçası üzerine ana motif olarak, iç içe dört konsantrik daire kullanılmıştır. Bezeme, astarsız yüzey üzerine gri renkle boya ile yapılmıştır. Konsantrik dairelerin benzerleri Demir Çağı boyunca özellikle Kilikia Bölgesi'nde karşılaşmaktayız. Benzer motif Tarsus (Hanfmann 1963: Fig. 555, 567-568, Fig. 72: 583, Fig. 73: 592, 614-615, Fig. 74: 645-649, 651-659) ve Yumuktepe'de (Özaydın 1999: Lev. XXIX: 9) ana motif olarak Orta Demir Çağı'nda yoğun olarak kullanılmıştır. Türkmen-Karahöyük'te ise gövde parçası üzerinde bu motifi görmekteyiz (Massa *et al.* 2019b: 519-520, Çiz. 7: 13). İç içe yarım dört daireden oluşan bezeme Demir Çağı içerisinde değerlendirilmiştir.

Kil-Astar ve Bezeme Özellikleri

Değerlendirmeye aldığımız çanak-çömlekler hamur özellikleri açısından beş gruba ayrılmaktadır:

1. Grup: İri kireç, kalker katkılı ve iri killi, gözenekli, sert ve sıkı dokulu hamur (Fig. 2a-d).

2. Grup: Yoğun kireç ve kalker katkılı, gözenekli, sert ve sıkı dokulu hamur (Fig. 3a, c; Fig. 4d; Fig. 5a-b).

3. Grup: İnce killi, ince kireç ve kalker katkılı, gözeneksiz, sert ve sıkı dokulu hamur

[7] Bant motifi için bk. Çiçek Höyük Fig. 3b-f.

[8] Fisto motifi için bk. Çiçek Höyük Fig. 4e-1.

(Fig. 3b, d-f, 1-j, Fig. 4a-b, e-f).

4. Grup: Daha iri kalker ve kireç katkılı, iri killi, gözenekli, sert ve sıkı dokulu hamur (Fig. 41-i; Fig. 6a- b).

5. Grup: İnce killi ince kireç katkılı, gözeneksiz, sert ve sıkı dokulu hamur (Fig. 3g-h). Isauria Bölgesi'nde tespit edilen kaplar üzerinde bej astarlı ve astarsız yüzeyler üzerine boya bezemeler uygulanmıştır.

a- bej astar üzerine grimsi siyah veya grimsi kahve ve kırmızı renklerde bezemeli,

b- astarsız açık kırmızı ve tonlarında hamur üzerine gri, vişne çürüğü ve siyah renklerde bezemeli,

c- astarsız gri hamur üzerine kırmızımsı siyah renklerde bezemelidir.

Oduncu Kalesi, Çukurbağ Yel Değirmeni Kalesi, Cicek Höyük ve Isaura (Zengibar Kalesi) malzemelerinin hamurları kırmızı, canlı koyu kırmızı, kahverengi, canlı koyu kahverengi, gri, siyahımsı gri, pembe renklidir. Buluntularının niceliği ve niteliği açısından en zengin Cicek Höyük'tür.

Isaura ve çevresinde, kapların iç ve dış yüzeyleri "*soyut süslemeler*"[9] olarak değerlendirilen geometrik (bant, dalga, fisto, üçgen vb.) motiflerle bezenmiştir. Geometrik bezemeler arasında ise burada değindiğimiz parçaların yanı sıra bölgede yayını yapılmış örneklerde görülen en yaygın bezeme bantlar ve bunlar arasında zikzaklardır (Bahar 1999b: 1-10, Fig. 2).

Isauria Bölgesi yerleşimlerinde Demir Çağı'na ait en yoğun çanak-çömlek parçaları Cicek Höyük'te ele geçmiştir. Höyük, Orta Demir Çağı buluntuları açısından yoğun buluntu vermektedir (Bahar - Koçak 2004: Çiz. 50-64). Cicek Höyük buluntuları arasındaki bir grup ince killi hamuru, iyi astarlanmaları ve özenli bezemeleriyle kalitelidir (3. grup, Fig. 3b-f, 1-j, Fig. 4a-b, e-f). Bu grup kaplarla Seydişehir Höyük II kapları hamur, form ve bezeme benzerliği açısından dikkat çekicidir (Bahar 1999b: 1-10, Fig. 2-6). Bu durum Orta Demir Çağı'nda bu iki kent arasında etkileşimin işareti olmalıdır. Yoğun kireç ve kalker katkılı, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu diğer bir grup (2. grup Fig. 3a, c; Fig. 4d; fig. 5a-b) çanak-çömlek Cicek Höyük ve Çukurbağ Yel Değirmeni kalesi buluntuları ile benzerlik taşımaktadır. Bir başka grup, daha iri kalker ve kireç katkılı, iri killi, gözenekli hamur, sert ve sıkı dokulu yapısıyla Cicek Höyük ve Oduncu Kalesi (4. grup Fig. 41-i; Fig. 6a- b) buluntuları ile ilişkilendirilebilir.

Değerlendirme ve Sonuç

Isauria Bölgesi, Strabon'un ifadelerinde Lykonia'nın güneyine Dağlık Kilikia'nın ise kuzey ve batısına denk düşmektedir[10] (Strabon C569, C669). Asur yazılı kaynaklarında ve

[9] Soyut süslemeler, insanların zihninde kurguladığı biçimler olarak tanımlanmıştır.

[10] *"Torosların yakınındaki Isauria Bölgesi Lykaonia'ya dâhildir. Burada aynı ismi taşıyan tahkimli Isaura adında iki köy vardır." ....."Torosların dışında kalan Kilikia'ya gelince onun bir parçası Trakheia (Dağlık Kilikia) ve diğeri Pedias (Ovalık Kilikia) olarak adlandırılır. Trakheia'yı soracak olursanız, kıyısı dardır*

Tevrat'ta geçen Tabal Ülkesi, Kayseri, Nevşehir, Aksaray, Niğde-Ulukışla ve Konya-Ereğli'yi içine alan bölge olarak değerlendirilirken, Isauria Bölgesi'nin Tabal Ülkesi içinde yer alıp almadığı tartışmalıdır (Akçay 2011: 14; Akçay 2014: 37-38; Şenyurt - Akçay 2018: 97). Bununla birlikte bölgede yapılan son araştırmalarda (KRASP) Türkmen-Karahöyük'te tespit edilen Hartapu yazıtıyla Isauria Bölgesi'nin de çok sayıda krallıktan oluşan Tabal Bölgesi'nin bir parçası olduğunu destekleyen veriler elde edilmiştir (Osborne *et al.* 2020: 19-22, Fig. 17). Türkmen-Karahöyük'te Alişar IV, Phryg Gri mallarının yanı sıra Kilikia ve Kıbrıs ithali kaplara rastlanmıştır (Massa 2019b: 519-520).

Isauria Bölgesi dağlık ve engebeli fiziki coğrafyaya sahiptir. Fiziki yapısının yanı sıra yerleşim yerlerinin birbirine uzak mesafede olması, kentler arasındaki ilişkiyi zayıflatmaktadır. Bölgenin yerleşim yerleri küçük çaplıdır. Bu bölgenin antik çağdaki ekonomik yapısının (tarımın az ve sınırlı olması) zayıf olması ve önemli yol ağları ve ticaret noktalarına uzaklığı bölgedeki kentlerin küçük yerleşimler olarak kalmasına neden olmuştur. Cicek Höyük'ten değerlendirmeye alınan kaplardan birkaç parça dışında (Fig. 3f; fig. 4a, i-j) Isaura, Çukurbağ Yel Değirmeni Kalesi ve Oduncu Kalesi buluntuları hamur (iri kil, iri kireç ve iri kalker yapısı) ve bezeme (bezemelerin basit şekilde çizilmesi, kapların tüm yüzeyinden ziyade belli alanların bezenmesi ve bezeme çeşitliliğinin azlığı) özellikleri açısından kalitesiz işçiliğe sahiptir. Bu nedenle burada üzerinde durduğumuz kapların büyük bölümünün yerel atölyelerde üretildiği düşünülmektedir.

Isaura ve çevresindeki yerleşim yerlerinde ele geçen Demir Çağı kaplarının, geometrik bezeme ve kap formları açısından Orta Anadolu ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Çalışmanın konusunu oluşturan çanak-çömleklerin üretiminde Orta Anadolu (Alişar IV) geleneğinin etkili olduğu karşılaştırmalar yoluyla yukarıda ortaya konmaya çalışılmıştır. Orta Anadolu'da yaygın olan formlar arasında bulunan Cicek Höyük kâseleri (Fig. 3a-e), *krater* parçası (Fig. 4i) ve dolgu bezeği olarak kullanılan konsantrik daireler (Fig. 4a) Alişar IV geleneği etkisinde üretilmiştir.

Kilikia Bölgesi kentlerinden Nagidos'ta Demir Çağı kapları genelde mika ve kalker katkılıdır (Durukan 2007: 43-112, Kat. no: 1-149; Arslan 2010: 37). Nagidos'ta en yoğun malzeme grubunun hamur rengi açık krem renktedir (Durukan 2007: 45). Tarsus'ta ise analiz sonucunda çanak-çömleklerin mineral katkılı olduğu ve keskin kuartz içerdiği tespit edilmiştir (Arslan 2010: 37). Tarsus yerli çanak-çömleklerinde kilin rengi kahverengidir. Burada değerlendirmeye aldığımız parçalar analiz edilmemiş olmakla birlikte bazı parçaların (Fig. 3f ve 1) ince killi ve açık krem hamurlu yapısının yanı sıra kaliteli astar ve bezemesiyle Kilikia ithali olduğu düşünülmektedir. Ancak kesin sonuçlar analizlerle elde edilebilir. Cicek Höyük'ten Fig. 3g-h'deki kap formları ve Cicek Höyük ve Oduncu Kalesi

---

ve düz toprağı yoktur veya ancak tek tük vardır; ve ayrıca Torosların eteğinde uzanan Isauria Bölgesi'nde Homonadeis'den Pisidia'ya kadar giden kuzey tarafında fakir geçim sağlar" (.....Isauria'nın yanında "Derbe bulunur ve burası Kappadokia'ya en yakın ülkedir."

çanak-çömlekleri üzerinde tercih edilen konsantrik daire[11] (Fig. 4b-c; Fig. 6b) Kilikia etkisinde üretilmiş olmalıdır.

Isaura yüzey araştırmalarında ele geçen çanak-çömlek parçalarının çoğunluğu Hellenistik ve Roma Dönemi'ne aittir. Ancak bu çalışmaya dâhil edilen birkaç parça çanak-çömlek (1. grup Fig. 2a-d) Isaura kentinin Geç Demir Çağı'nda yerleşim gördüğüne dair izler taşımaktadır. Bu da kentin tarihini daha erken döneme taşımaktadır. Isaura kenti kapları kil ve bezeme özellikleriyle Isauria Bölgesi yerleşim yerleri (Cicek Höyük, Çukurbağ Yel Değirmeni Kalesi ve Oduncu kalesi) buluntularından ayrılır ve daha geç döneme ait olmalıdır.

[11] Kilikia Bölgesi Demir Çağı kaplarında ana motif olarak en yoğun kullanılan bezeme konsantrik dairelerdir (Hanfmann 1963, Fig. 555, 567-568, Fig. 72: 583, Fig. 73: 592, 614-615, Fig. 74: 645-649, 651-659; Özaydın 1999, lev. XXIX: 9; Canlıer 2007, Çizim I-IV; Durukan 2007, 43-112, Kat. no: 1-149).

Kaynakça

Akçay, A. 2011
Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında Tabal Ülkesi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı (Yayımlanmış Doktora Tezi), Ankara.

-2014
"Tabal Ülkesinin Tarihsel Süreci Üzerine Bir Değerlendirme", *Tarih İncelemeleri Dergisi* XXIX/1: 37-58.

Akurgal, E. 1955
Phrygische Kunst, Ankara.

Arık, R. O. 1936
"Göllüdağ Hafriyatı, *Türk Tarih, Arkeologya ve Etnografya Dergisi*-III: 3-20.

Arslan, N. 2010
Kilikya Demir Çağı Seramiği İthal Boyalı Seramikler ve İlişkiler, İstanbul.

Bahar, H. 1995
"Ilgın Çevresi Höyükleri", *13. Araştırma Sonuçları Toplantısı I,* Ankara:153-184.

-1996
"Isauria Bölgesi'nin Antik Çağdaki Yerleşim Merkezleri", *Anadolu Araştırmaları XIV, Prof. Dr. Afif Erzen'e Armağan*: 51-91.

-1998
"Hatip-Kurunta Anıtı ve Çevresi Yüzey Araştırmaları 1996", *15. Araştırma Sonuçları Toplantısı II*, Ankara:105-120.

-1999a
"Konya ve Çevresi Yüzey Araştırmaları", *16. Araştırma Sonuçları Toplantısı, II,* Ankara: 23-55.

-1999c
"The Konya Region in the Iron Age and Its Relations with Cilicia", *Anatolian Studies, Vol. 49, Anatolian Iron Ages 4. Proceedings of the Fourth Anatolian Iron Ages Colloquium Held at Mersin, 19-23 May 1997*, British Institute at Ankara: 1-10.

-1999b
Demir Çağı'nda Konya ve Çevresi, Konya.

-2003
"Konya Karaman Yüzey Araştırmaları", *20. Araştırma Sonuçları Toplantısı II*: 171-181.

-2005
"Konya Karaman İlleri ve İlçeleri 2004 Yılı Yüzey Araştırmaları", *23. Araştırma Sonuçları Toplantısı I*, Ankara: 95-106.

-2007
"Konya Karaman İlleri ve İlçeleri 2005 Yılı Yüzey Araştırmaları", *24. Araştırma Sonuçları Toplantısı I,* Ankara: 481-501.

-2008
"Konya Karaman 2006 Yılı Yüzey Araştırmaları", *25. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, *I*, Ankara: 235-255.

-2009
"Konya Karaman İlleri ve İlçeleri 2007 Yılı Yüzey Araştırmaları", *26. Araştırma Sonuçları Toplantısı I*, Ankara: 117-135.

-2010
"Konya Karaman İlleri ve İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırmaları, 2008", *27. Araştırma Sonuçları Toplantısı 3*, Ankara: 415-435.

-2011
"Konya Karaman İlleri ve İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırmaları 2009", *28. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara: 303-320.

Bahar, H. - Ö. Koçak 2004
Eskiçağ Konya Araştırmaları 2, (Neolitik Çağ'dan Roma Dönemi Sonuna Kadar), Konya.

Baldıran, A. 2008
"2005 Yılı Taşkent (Konya) Yüzey Araştırması", *25. Araştırma Sonuçları Toplantısı 1*, Ankara: 27-42.

Balkan, K. - O. Sümer 1968
"1967 Yılı Hacıbektaş (Suluca Karahöyük)", *Türk Arkeoloji Dergisi* XVI-II: 15-39.

Bayburtluoğlu, İ. 1976
"Eskiyapar 'Phryg Çağı'", *VIII. Türk Tarih Kongresi*, Ankara: 169-182.

Bean, G. E. - T. B. Mitford 1970
Journeys in Rough Cilicia 1964-1968, Wien.

Beyer, D. - F. Laroche-Traunecker - J. Patrier - A. Tibet 2013
"Zeyve Höyük-Porsuk: Papport Preliminaire sur la Campagne 2012", *Anatolia Antiqua* XX: 201-234.

Bossert, E. M. 1963
"Die importierte Keramik aus den phrygischen Schichten von Büyükkale (Boğazköy)", ed. Prof. Dr. Ernst Kühnel, *Mitteilungen der Deutschen Orient Gesellschaft zu Berlin (MDOG) 94*: 53-72.

-2000
Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy; Funde Aus Den Grabungskampagnen 1906, 1907, 1911, 1912, 1931-1939 und 1052-1960; Boğazköy-Hattusa; Ergebnisse der Ausgrabungen XVIII, Mainz Am Rhein.

Canlıer, S. 2007
Soli Höyük Orta ve Geç Demir Çağı (İÖ IX-VII. yüzyıl) Konsantrik Daire Bezemeli Seramikleri, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.

Crespin, A. S. 1999
"Between Phrygia and Cilicia: The Porsuk Area at the Beginning of the Iron Age", *Anatolian Studies, Vol. 49,* London: 61-71.

Çakalgöz, S. Y. 2013
"Seyitömer Höyük Boyalı Phryg Keramiği", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 16: 113-131.

Doğanay, O. 2011
"Zengibar Kalesi (Bozkır/Konya) 2010 Yılı Yüzey Araştırması", *29. Araştırma Sonuçları Toplantısı 3,* Ankara: 403-423.

-2012
"Zengibar Kalesi (Bozkır/Konya) 2011 Yılı Yüzey Araştırması", *30. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2. Cilt*, 28 Mayıs-1 Haziran 2012, Çorum, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Çorum: 97-105.

-2016
"Zengibar Kalesi (İsaura) 2010-2015 Yılları Yüzey Araştırmaları: İlk Sonuçlar ve Düşünceler", *İdil* 21: 389-408.

-2019
"Ancient Road Networks Reaching Central Anatolia and the Mediterranean Coast From Isaura (Zengibar Castle): A First Assessment", Ç. Maner (ed.), *9th International Anamed Annul Symposium: Crossroads, Konya Plain from Prehistory to the Byzantine Period*, 6-7 Aralık 2014, İstanbul: 223-234.

Doğanay, O. - E. Köker 2013
"Zengibar Kalesi (Bozkır/Konya) 2012 Yılı Yüzey Araştırması", *31. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1*, Ankara: 207-214.

Doğanay, O. - S. Sunay - E. Köker 2014
"Zengibar Kalesi (Bozkır/Konya) 2013 Yılı Yüzey Araştırmaları", *32. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1*, Ankara: 431-436.

Doğanay, O. - E. Köker - A. Yılmazer - S. Altun 2015
"Zengibar Kalesi (Isaura) 2014 yılı Yüzey Araştırmaları", *33. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara: 207-216.

Dönmez, Ş. 2003
"Yeni Bulguların Işığında Orta Karadeniz Bölgesi Demir Çağı Çanak-Çömleğine Bir Bakış", *Anadolu/Anatolia* 24, 2003: 1-17.

-2005a
"Orta Karadeniz Bölgesi'nde Önemli Bir Demir Çağı Yerleşmesi: Ladik-Köyiçi Tepesi/ Ikizari", *Anadolu Araştırmaları/ Jahrbuch für Kleinasiatische Forschung* XVIII/1: 65-109.

-2005b
"Amasya Province in the Iron Age", *Anatolian Iron Ages 5*, Proceedings of the Fifth Anatolian Iron Ages Colloquium (6- 10 August 2001, Van). London: 65-74.

-2015
"Oluz Höyük Kazıları Işığında Kuzey-Orta Anadolu (Pontika Kappadokia) Akhaimenid Varlığına Güncel Bir Bakış", *TÜBA-AR* 18: 71-107.

Dönmez, Ş. - E. Naza-Dönmez 2009
"Amasya-Oluz Höyük Kazısı 2007 Dönemi Çalışmaları: İlk Sonuçlar", *Belleten* 73: 395-422.

Dupré, S. 1983
Porsuk I, La Céramique De L'age Du Bronze Et De L'age Du Fer, Institu Français D'études Anatoliennes, Éditions Recherche Sur les Civilisations, Paris.

Durukan, M. 2007
"Arkaik Dönem Seramikleri", Serra Durugönül (ed.), *Dağlık Kilikia'da Bir Antik Kent Kazısının Sonuçları Nagidos*, Antalya: 43-112.

Emre, K. 1973
"Sultanhanı Höyüğü'nde 1971-1972 Yıllarında Yapılan Kazılar", *Anadolu* 15: 87-118.

Ergürer, H. 2016a
"Kınık Höyük Demir Çağı Boyalılarında Bezeme Geleneği", *Olba* XXIV: 67-171.

-2016b
Niğde Kınık Höyük Demir Çağı Seramikleri, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Protohistorya ve Önasya Arkeoljisi Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum. Genz, H. 2001 "Iron Age Pottery From Çadır-Höyük", *Anatolica* XXVII: 159-170.

-2004
Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit, Funde aus den Grabungskampagnen 1993 bis 1998, Mainz am Rhein.

Gerber, C. 2003
"Die Keramikgruppen von Tavium/Büyüknefes", *Anatolia Antiqua* 11: 223-251.

Gündüz, R. 2019
Gökhöyük Bağları Höyüğü Demir Çağı Seramiği, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya.

Goedegebuure, P. - T. Hout - J. Osborne - M. Massa - F. Şahin 2020
"Türkmen-Karahöyük 1: a new Hieroglyphic Luwian inscription from Great King Hartapu, son of Mursili, conqueror of Phrygia", *Anatolian Studies* 70: 1-16.

Hanfmann, G. M. A. 1963
"The Iron Age Pottery of Tarsus", H. Goldman (ed.), *Excavations At Gözlü Kule, Tarsus, Volume III*, Princeton, New Jersey: 18-332.

Kara, S. 2019
Ovaören - Yassıhöyük Demir Çağı Hayvan Figürlü Seramikleri, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Kealhofer, L. - P. Grave 2011
"The Iron Age on the Central Anatolian Plateau", R. Sharon - M. Steadman-Gregory (eds.), *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia, 10.000-323 B.C.E.*, Oxford: 415-442.

Koşay, H. Z. - M. Akok 1966
Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı, 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor, Ankara.

Köker-Gökçe, E. 2017
Yüzey Araştırmaları Işığında Isaura (Zengibar Kalesi) Seramikleri, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir.

Küçükarslan, N. 2017
Middle Iron Age Pottery From Yassıhöyük (Kırşehir): A Central Anatolian Assemblage, The department of Archaeology, The Graduate School of Economics and Social Sciences of İhsan Doğramacı Bilkent University, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Massa, M. - C. Bachhuber - F. Şahin - Y. Tuna - N. Bostancı-Kolankaya, 2018
"Konya İli Karatay ve Çumra İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırması 2017 Yılı", *36. Araştırma Sonuçları Toplantısı 3,* Ankara: 17-34.

Massa, M. - J. Osborne 2019
"The KRASP 2019 field season and the discovery of an Iron Age capital at Türkmen-Karahöyük", *Heritage Turkey* 9: 33-34.

Massa, M. - C. Bachhuber - F. Şahin - N. Bostancı-Kolankaya - Y. Tuna 2019a
"The Konya Regional Archaeological Survey Project, The 2017 and 2018 Field Seasons", *Anatolica* XLV: 159-180.

Massa, M. - C. Bachhuber - F. Şahin - D. Sarı - H. Erpehlivan - Y. Tuna 2019b
"Konya İli Karatay ve Çumra İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırması 2018 Yılı", *37. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara: 511-528.

Matsumura, K. 2005
Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük, Inaugural-Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades im Fachbereich Geschichichts-und Kulturwissenschaften der Freien Universtität, Berlin.

-2008
"The Early Iron Age in Kaman-Kalehöyük: The Search For Its Roots", D. Bonatz - M. Rainer - F. Czichon - J. Kreppner (eds.), *Fundstellen: Gesammelte Schriften zur Archäologie und Geschichte Altvorderasiens ad honorem Hartmut Kühne*, Wiesbaden, 41-50.

Mazzoni, S. - A. D'agostino - V. Orsi 2010
"Survey of the Archaeological Landscape of Uşaklı/ Kuşaklı Höyük (Yozgat)", *Anatolica* XXXVI: 111-163.

Mellaart, J. 1955
"Iron Age Pottery from Southern Anatolia", *Belleten,* Cilt XIX, Sayı 74: 15-130.

Omura, S. 2006
"Preliminary Report on the 20th Excavation Season at Kaman-Kalehöyük (2005)", *Kaman-Kalehöyük 15, Anatolian Archaeological Studies vol. XV, Japanese Instittute of Anatolian Archaeology*, The Middle Eastern Culture Center in Japan:1-62.

-2007
"Preliminary Report on the 21th Excavation Season at Kaman-Kalehöyük (2006)", *Kaman-Kalehöyük 16, Anatolian Archaeological Studies.* XVI: 1-43.

-2008
"Archaeological Surveys at Yassıhöyük", *Anatolian Archaeological Studies* XVII: 97-170.

Osborne, J. - M. Massa - F. Şahin - H. Erpehlivan - C. Bachhuber 2020
"The city of Hartapu: results of the Türkmen-Karahöyük Intensive Survey Project", *Anatolian Studies* 70: 1-27.

Osten H. H. 1937a
The Alishar Höyük, Seasons of 1930-32, Part II, OIP 29, Chicago, Illinois.

-1937b
The Alishar Höyük, Seasons of 1930-32, Part III, OIP 30, Chicago, Illinois.

Özaydın, T. 1999
Yumuktepe Demir Çağı Çanak Çömleği, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi), İstanbul.

Özcan, B. 1992
"Sulusaray-1990 Kurtarma Kazısı", *II. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara: 167-200.

Özdemir, M. A. 2016
Nevşehir Suluca Karahöyük Demir Çağ Boyalı Seramikleri, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum.

Özgüç, T. - N. Özgüç 1949
Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Karahöyük Hafriyat Raporu, Ankara.

-1953
"Kültepe (Karahöyük) Hafriyatı 1950", *Belleten,* Cilt XVII, Sayı 66: 251-288.

-1971
Demir Devrinde Kültepe ve Civarı, Ankara.

-1975
"Kululu Hakkında Yeni Gözlemler", *Anadolu* 17: 1-18.

-1978
Maşat Höyük Kazıları ve Çevresindeki Araştırmalar, Ankara.

Özkan, S. 1990
"Beyşehir Civarında Bulunmuş olan Eserler", *Belleten,* Cilt LIV, Sayı 210: 583-589.

Polacco, L. 1970
"Topaklı. Campagna Di Scavo 1969*", Relazione preliminare in SMEA (Studi Micenei ed Egeo-Anatolici),* XI: 7-25.

Sams, G. K. 1994
The Early Phrygian Pottery, The Gordion Excavations, 1950-1973: Final Reports Volume IV, Pennsylvania.

Summers, M. E. F. - A. Karol - G. D. Summers 1995
"The Regional Survey at Kerkenes Dağ: An Interim Report on the Seasons of 1993 and 1994", *Anatolian Studies* 45: 43-68.

Steadman, S. R. - G. McMahon - J. C. Ross - M. Cassis - J. D. Geyer - B. Arbuckle - M. von Baeyer 2013
"The 2009 and 2012 Seasons Of Excavation At Çadır Höyük On The Anatolian North Central Plateau", *Anatolica* XXXIX: 113-167.

Strabon
A*ntik Anadolu Coğrafyası (Geographika, Kitap XII-XIII-XIV) XIV- V/*1, (Çev. A. Pekman), İstanbul, 2009.

Strobel, K. - Ch. Gerber 2000
"Tavium (Büyüknefes, Provinz Yozgat) - Ein regionales Zentrum Anatoliens. Bericht über den Stand der Forschungen nach den ersten drei Kampagnen (1997-1999)", *Istanbuler Mitteilungen* 50: 215-265.

Şenyurt, S. Y. - A. Akçay 2018
"Topada Yazıtına Bir Bakış: Geç Hitit Döneminde Orta Anadolu'da Güç Dengeleri", *TÜBA-AR* 22: 95-117.

Temizer, R. 1954
Kayapınar Höyüğü Buluntuları", *Belleten* XVIII/71: 317-330.

Temizsoy, İ. - M. V. Uysal - K. Mertek 1984
"Zengibar Kalesi-Isaura", *Karaman Müzesi Yıllığı* 2: 1-23

Tezcan, B. 1968
"1968 Göllüdağ Kazısı", *Türk Arkeoloji Dergisi* XVII-2: 211-235.

-1992
"1969 Göllüdağ Kazısı", *Türk Arkeoloji Dergisi* XXX: 1-30.